

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Ścieżkami przez Bory Tucholskie

czas trwania: 1 dzień, typ: samochodowa, liczba miejsc: 5, stopień trudności:
średnia

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Wycieczka typowo rowerowa, obejmuje dość płaski teren, gdzie jest wiele leśnych drózek (należy tylko zabrać aktualną mapę terenu). Swoją podróż rozpoczynamy od Rytla – miejsca znanego ze spływów kajakowych, ale nie tylko. Wjeżdżamy tam w ścieżki leśne, z których wybieramy interesującą nas opcję w kierunku Fojutowa.

Po przyjeździe na to miejsce można obejrzeć dość niezwykłą budowlę hydrotechniczną, na skrzyżowaniu dwóch cieków wodnych. Pod odnowionym akweduktem można kładką przejść na drugą stronę Kanału Brdy. Po odpoczynku w spokojnym i cichym miejscu ruszamy dalej w kierunku Tucholi. To urokliwe miasteczko posiada bardzo stary układ maleńkich uliczek, którymi warto pospacerować.

Po drodze można jeszcze zwiedzić Muzeum Borów Tucholskich, ukazujące przyrodę i historię regionu. Na zakończenie trasy proponuję okolice miejscowości Mukrz, gdzie znajduje się przepiękny rezerwat Cisy Staropolskie. Jest pewien problem, aby dostać się do środka, ale dla chcącego nie ma rzeczy niemożliwych. Naprawdę warto, otoczenie starych drzew tworzy niesamowity klimat.

Program wycieczki

Rytel Rzeka Brda

Rzeka Brda przecinająca Bory Tucholskie jest jednym z najciekawszych polskich szlaków kajakowych. Rzeka wiję się wśród lasów i łąk Parku Krajobrazowego i charakteryzuje się bardzo urozmaiconą linią brzegową - od płaskich łąk i bagien po strome skarpy. Jej uroki najlepiej podziwiać z kajaka wypływając z jednej ze stanic wodnych np. w pobliżu miejscowości Rytel.

53°44'54"N 17°46'39"E | na mapie:A

Tuchola Średniowieczny układ ulic

Średniowieczny układ ulic Kościelnej, Murowej, Okrężnej oraz placu Zamkowego - niezmienny od czasu lokacji miasta w 1346 roku.

53°35'17"N 17°51'32"E | na mapie:C

Legbąd Według rzymskich wzorców

W Fojutowie w Borach Tucholskich rzeka Czerska Struga krzyżuje się z Wielkim Kanałem Brdy, a wszystko za sprawą najdłuższego w Polsce, 75-metrowego akweduktu. Różnica wysokości pomiędzy lustrami przecinających się cieków wynosi prawie 9 m. Akwedukt zbudowano w 1848 r. z kamienia i żółtej cegły. W latach 70. XX w. przeprowadzono jego remont, wykładając beczkowe sklepienie płytami żelbetowymi. Dopiero remont w 2002 r., polegający na wyłożeniu sklepienia ceramicznymi płytkami, przywrócił akweduktowi jego pierwotny wygląd, efekt warto zobaczyć.

Wzdłuż Czerskiej Strugi biegnie kładka spacerowa. To niezwykle ciekawe miejsce jest jednym z niewielu miejsc w Polsce, gdzie można przejść pod wodą (Kanałem Brdy) bez zamoczenia.

53°43'17"N 17°54'09"E | na mapie:B

Tuchola Igłą malowane...

Niekwestionowana stolica Borów Tucholskich prawa

miejskie zawdzięcza Krzyżakom (1346), którzy wzniesli tu niegdyś potężny zamek komtura. Burzliwe dzieje miasta sprawiły, że dziś w Tucholi turysta nie znajdzie zbyt wielu godnych zwiedzenia zabytków. A jednak warto odwiedzić to miasteczko ze względu na bardzo interesujące Muzeum Borów Tucholskich. Można tu między innymi zobaczyć wypreparowane zwierzęta zamieszkujące Bory Tucholskie, przedmioty wydobyte przez archeologów podczas wykopalisk w Raciążu, Gockowicach, Ostrowitem, a także ekspozycję etnograficzną poświęconą życiu i kulturze Borowiaków. Osobną salę zajmuje wystawa sztuki ludowej regionu Borów Tucholskich. Przed muzeum znajduje się zabytkowy słupek graniczny, który w XIX w. znaczył granicę powiatu tucholskiego.

Polecamy Państwu również wizytę w pobliskim Kiosku Promocyjnym (ul. Bartłomieja Nowodworskiego). W samym kiosku można obejrzeć i kupić wspaniałe obrusy i serwetki ozdobione haftem borowiackim- odmianą haftu kaszubskiego, charakteryzującą się ciepłymi złotymi, bursztynowymi i brązowymi barwami. W Tucholi działają aż trzy zespoły skupiające tucholskie hafciarki: "Złotnica", Zespół Złotych i Bursztynowych Barw oraz Zespół Haftu Artystycznego przy Tucholskim Domu Kultury. Można śmiało zaryzykować twierdzenie, że Tuchola hafciarkami stoi!

W sezonie turystycznym na schodkach kiosku spotkać można rzeźbiarza, który z klocków lipowego drewna wyczarowuje wspaniałe figurki. Bowiem oprócz pięknych serwet i obrusów w kiosku można kupić rzeźby borowiackich twórców. Są tu barwne aniołki Mariana Kuźmińskiego, światełki, szopki i zachwycające ptaszki Józefa Bonka. Jego żurawie, czaple, sójki, dzięcioły, zimorodki i inne ptasie osobniki sprawiają wrażenie, jakby przed chwilą opuściły lasy i łąki, by przycupnąć na półeczce i czekać na godnego ich piękna nabywcę. Polecamy zwłaszcza zimorodka z rybą w dziobie - symbol Tucholskiego Parku Krajobrazowego.

53°35'17"N 17°51'39"E | na mapie:D

Wierzchlas Chrobry okazał się kobietą!

Piękno starych cisów z Wierzchlasu docenił przed wielu laty znakomity polski malarz Leon Wyczółkowski. W 1926 r. w rezerwacie cisów, wówczas "Cisowym Borze", kredą i tuszem stworzył około stu prac, do których pozowały mu wiekowe drzewa: cisy, lipy, sosny. Niektóre z nich - wybitnie zachwycające kształtem - zawdzięczają malarzowi swe nazwy: "Chrobry", "Parasolka", "Orzeł", "Kochankowie" itd. Rezerwat - dziś "Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego" w Wierzchlasie - jest jednym z najstarszych rezerwatów na ziemiach Polski - ma już 180 lat. Sam cis - główny bohater - został objęty ochroną już w 1423 r. w wydanym przez Władysława Jagiełłę Statucie Wareckim.

Rezerwat można zwiedzać wyłącznie z przewodnikiem - opiekującymi się rezerwatem panią Ewą Żmudzką lub jej mężem Janem. Trwający około godziny spacer po wspaniałym rezerwacie z osobami, które znają las od podszewki to nie tylko relaks, ale również wspaniała lekcja przyrody. Oczywiście najwięcej można dowiedzieć się o cisach.

Cis jest drzewem o bardzo powolnym wzroście, dożywa za to sędziwego wieku. Najstarsze cisy z Wierzchlasu mają

około 700 lat, a bynajmniej nie są to najstarsze cisy w Polsce (najstarszy z Henrykowa Lubańskiego liczy około 1250 lat).

Cis jest drzewem iglastym, dwupiennym - na oddzielnych osobnikach rosną kwiaty żeńskie, na oddzielnych kwiaty męskie. Ciekawostką jest, że na dostojnym cisie, nazwanym przez Leona Wyczółkowskiego ze względu na wspaniałą sylwetkę "Chrobrym", całkiem niedawno zauważono charakterystyczne czerwone owoce, zatem jest on płci żeńskiej!

Cisy są roślinami silnie trującymi. Wbrew powszechnemu mniemaniu toksyczny alkaloid - taksynę - zawiera nie czerwony miąższ owoców cisa, ale kora, igły, gałązki oraz nasiona. Już niewielka gałązka zaplątana przez przypadek w paszy wystarczy by zabić konia! Galowie wykorzystywali taksynę z cisów do zatruwania grotów strzał, dziś produkuje się z niej Taxol - lek stosowany w leczeniu nowotworów jajnika. W czasie spaceru poznacie Państwo m.in. historię ochrony cisów, współczesne problemy z obumieraniem cisowych siewek i naturalnym odnowieniem gatunku. Na zwiedzanie rezerwatu najlepiej się umówić: tel. 0 606 922 582.

53°31'00"N 18°07'05"E | na mapie:E

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): zbysekF60, fot. szkodnik1979, BoNit, fot. W. Wieczorek,

Trasa dodana przez: becejlo

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:

